

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 2

April 1971

69 årg.

Redigert av Ole Lie

DET NORSKE MYRSELSKAPS ÅRSMELDING FOR 1970

Innledning.

Det norske myrselskaps 68. arbeidsår er nå avsluttet. Et tilbakeblikk på virksomheten 1970 viser at det har vært stor aktivitet innen samtlige av Selskapets arbeidsområder. Dette gjelder både konsulent-tjenesten, forsøksarbeidet og veiledningsvirksomheten. Henvendelser om undersøkelser og andre oppdrag, har kommet inn i et stort antall. I samråd med rekvirentene eller jordstyrekontorer o.a. har enkelte spørsmål blitt utsatt til neste år.

Foruten de ordinære arbeidsoppdrag vedrørende nydyrking eller tørrlegging av myr og veiledning i forbindelse med bruk av myrjord, samt undersøkelse og planlegging av torvdrift, har spørsmålet om vernerig av visse myrområder i sterkere grad meldt seg i naturvern-året 1970.

Myrselskapet har hatt gode arbeidsvilkår og et særdeles godt samarbeid med Landbruksdepartementet, forskjellige selskaper og andre institusjoner. En oversikt over Selskapet og virksomheten i de forskjellige sektorer er gitt nedenfor. Når det gjelder forsøksvirksomheten vises til forsøksleder Nils Vikelands melding om denne gren.

ORGANISASJONEN

Selskapet er bygget på direkte medlemskap av privatpersoner, forskjellige selskaper og institusjoner, samt en rekke offentlige organer. Medlemmer av Trøndelag Myrselskap og andre institusjoner er tilknyttet Det norske myrselskap ved indirekte medlemskap.

Det Kongelige Landbruksdepartement yter Myrselskapet et årlig tilskott over sitt budsjett. Selskapet er administrativt knyttet til Landbruksdepartementet. Virksomheten ledes av et styre som velges av medlemmene ved Selskapets representantskap.

Medlemmer.

Ved utgangen av 1970 hadde Selskapet 1 074 medlemmer fordelt på 449 årsbetalende, 461 livsvarige, 152 indirekte, 8 korresponderende og 4 æresmedlemmer. Av bytteforbindelser hadde Selskapet dessuten i alt 158, hvorav 88 er norske og 70 utenlandske.

Det er i 1970 tegnet et relativt stort antall nye medlemmer, nemlig i alt 50, som fordeler seg slik: 43 årsbetalende, 5 livsvarige og 2 indirekte ved Trøndelag Myrselskap. Av tidligere årsbetalende medlemmer har 4 meldt seg som livsvarige medlemmer.

I medlemsstokken har det vært en avgang på 31 årsbetalende, og 10 livsvarige. Av de årsbetalende medlemmer er 5 meldt døde, 14 er strøket p.gr.a. manglende betaling av kontingent og 12 utmeldt. Av indirekte og korresponderende medlemmer har henholdsvis 2 og 1 gått ut. Det er i året blitt en netto økning på 6 medlemmer.

Styret.

Det norske myrselskaps styre har hatt denne sammensetning i 1970: Stortingsmann *Thorstein Treholt*, Brandbu (formann), skipsreder *Carsten Bruun*, Sem (nestformann) fabrikkieier *Alf Ording*, Nittedal, landbruksdirektør h.v. *Aslak Lidtveit*, Smestad, Oslo, og gårdbruker *Ove Munthe-Kaas*, Hov i Land. I henhold til vedtektene er dessuten Selskapets direktør, *Ole Lie*, medlem av styret.

Varamenn til styret: Sivilingeniør *Sv. Skaven-Haug*, Nordstrand, statsskogsjef *Eyvind Wisth* (død), ingeniør *Th. Løvlie*, Bærum og fylkesgartner *Torvald Vaage*, Oppegård.

I 1970 har styret hatt 4 møter og behandlet 29 saker.

Representantskapet.

Til Myrselskapets representantskap velges 18 medlemmer av årsmøtet, mens Trøndelag Myrselskap velger 2 medlemmer på sitt årsmøte. Representantskapets sammensetning har i 1970 vært slik:

Valgt av årsmøtet i 1969: Førstekonservator *Johannes Lid*, Grefsen, fylkeslandbrukssjef *Modolf Sjøgard*, Steinkjer, fylkeslandbrukssjef *Johan Lyche*, Sarpsborg, gårdbruker *Jacob B. Nordbø* (død), direktør *Ivar Aavatsmark*, Smestad, gårdbruker *Lars Lie*, Levanger, avdelingssjef *Rolf Evju*, Bærum, beitekonsulent *Erling Lyftingsmo*, Vefsn og stortingsmann *Haakon Sløgedal*, Søgne.

Valgt av årsmøtet i 1970: Bestyrer *Wilhelm Aasli*, Bjørkelangen, fabrikkieier *Lars Gjein*, Stokke, gårdbruker *Arne Brynildsen*, Idd pr. Halden, fylkesagronom *Henry Oma*, Stend, bonde *Erland Nordhagen*, Nes i Hallingdal, bonde *Magnus Folkvord*, Sandnes, konsulent *Reidar D. Tønnesson*, Blommenholm, gårdbruker *Nils Berg*, Havsteinflata nr. 7, Trondheim og direktør *Leif Fr. Koxvold*, Nordstrand.

Valgt av Trøndelag Myrselskap: Gårdbruker *Nils Berg*, Trondheim og ingeniør *Th. Løvlie*, Blommenholm.

Funksjonærene.

Selskapet har i meldingsåret hatt følgende fast ansatte personale:
Hovedkontoret og konsulentkontorene:

Direktør, sivilagr. Ole Lie, ans. 1947. Myrkonsulenter: Jordskifte-kandidat Oscar Hovde, ans. 1937, sivilagr. Per Hornburg, ans. 1948 og sivilagr. Einar Wold, ans. 1956. Førstesek. ved myrundersøkelsene: Forstkand. Arne Nesfeldt, ans. 1968. Kontorpersonale: Kontorfull-mektig Edith Fjæreide ans. 1943 og kontorass. Målfrid Vadøy ans. 1963.

Som nevnt i årsmeldingen for 1969 har fru Målfrid Vadøy hatt permisjon uten lønn i 1970. Som vikar har fr. Ruth Bernhardsen fungert fra 1. januar 1970 til 1. desember, herunder tre måneder sykepermisjon. Fra 1. november har fr. Else Bergskaug vært ansatt midlertidig som kontorassistent. Det er for øvrig ingen forandring i det fast ansatte personale ved hovedkontoret og konsulentkontorene.

Forsøksstasjonen:

Forsøksleder, sivilagr. Nils Vikeland ans. 1962, forsøksass. sivilagr. Rolf Celius ans. 1956, forsøkstekniker Odd Furuseth ans. 1967 og arbeidsformann, agronom Trygve Christensen ans. 1949.

*

Det har også i 1970 vært nødvendig å benytte en del midlertidig engasjert hjelp. Dr. agr. Aasulv Løddesøl har velvilligst tatt på seg visse spesialoppdrag vedr. det internasjonale samarbeid om myr- og torvspørsmål innen International Peat Society (I.P.S.).

I forbindelse med noen undersøkelsesoppgaver og diverse arkiveringsarbeid m.v. ved hovedkontoret, har realstuderende Audun Jahren vært engasjert.

Ved forsøksstasjonen har en del sesongarbeidere deltatt i forsøks-virksomheten og jordbruksdriften.

Selskapets regnskaper er revidert av A/S Revision v/ administrende direktør Gunnar Øyslebø og statsautorisert revisor T. Walseng.

OPPLYSNINGSVIRKSOMHETEN

Det norske myrselskap gir faglig veiledning og opplysning om utnyttelse av landets myrarealer, og om fremstilling og bruk av forskjellige torvprodukter m.v.

Medlemsbladet.

Selskapets medlemsblad, Meddelelser fra Det norske myrselskap er et viktig ledd i opplysningsvirksomheten. Bladet er som vanlig utsendt til medlemmer, bytteforbindelser og andre som har interesse av å være orientert om Myrselskapets virksomhet. Bladets opplag har vært 1400 og 6 nummer. I Meddelelser trykkes Selskapets meldinger og regnskaper samt fagstoff om myr og torv m.v. Artikler og meldin-

ger som vi regner med har mer omfattende interesse, blir utgitt i langt større opplag i form av særtrykk. På denne måte får Selskapet sendt ut aktuelt fagstoff til flest mulig interesserte, samtidig som det blir et reserveopplag for utsendelse etter spesiell henvendelse.

I 1970 er følgende faglige publikasjoner trykt i et større antall særtrykk, nevnt i kronologisk rekkefølge: Jord eller torv i veksthusene, av forsøksleder Jens Roll-Hansen. Produksjon av dyrkingstorv, av konsulent Einar Wold. Skjærpeploegen, av direktør Arni Eylands. Myrinventering og registrering av viltlandskaper, Rana herred, Nordland fylke, av konsulent Per Hornburg. Grøfting og innblanding av sand i myrjord, av forsøksleder Nils Vikeland. Myrene i Rissa herred, Sør-Trøndelag fylke, av førstesekretær Arne Nesfeldt. Hytter og do — Torv og plantedyrking, av forsøksleder Jens Roll-Hansen.

Vi har tidligere bl.a. i årsmeldingen fra 1969, nevnt at det var forhandlet med Selskapet Ny Jord om utgivelse av felles medlemsblad. Dette spørsmål er imidlertid stilt i bero inntil spørsmålet om sammenslutning av Selskapet Ny Jord og Det norske myrselskap er avklart. Senere i årsmeldingen er det orientert om denne saken.

Foredrag, møter, demonstrasjoner og konferanser.

Det norske myrselskaps ordinære representantskapsmøte og årsmøte ble holdt den 25. februar 1970 i Oslo Håndverks og Industriforening, Oslo. Selskapets regnskap og årsmelding, samt forslaget til retningslinjer for virksomheten i 1970, ble godkjent.

Under Landbruksveka 1970 ble det i samarbeid med Det Kongelige Selskap for Norges Vel og Selskapet Ny Jord den 26. februar, arrangert et foredragsmøte over emnet: *Kan samvirke erstatte jordskifte i utmarksområdene.*

Det var innledningsforedrag av konsulent Erik Bartnes og jordskiftedommer Anders Rongen, og dessuten korte innledende orienteringer av skogeier Erik Mathiesen, Atna og bonde Moritz Nordrum, Fåvang. Møtet og diskusjonen etter innledningene, ble ledet av jorddirektør Ottar Fjærvoll. Det var en rekke innlegg som belyste spørsmålene fra forskjellige synspunkter.

På Landbruksveka 1970 arrangerte dessuten Myrselskapet sammen med Norsk Gartnerforening, Gartnerhallen og Norsk Hagebrukskandidatlag et «opplegg» om bruk av torv i gartneri og hagebruk med praktisk demonstrasjon av torvprodukter og bruk av disse som dyrkingsmedium eller jordforbedringsmiddel. Demonstrasjonen ble holdt i Visningsringen 2 ganger den 23. februar, og var meget godt besøkt. Veksthuskonsulent Jon Stene ledet demonstrasjonen og konsulent Einar Wold, forsøksleder Torvald Vaage, faginspektør Egil Bjerkestrand og konst. rektor Ola Bjelland holdt orienteringer og besvarte spørsmål.

Som ledd i opplysnings- og veiledningsvirksomheten, har Selskapets

Fra befaringene av de store myrarealene i Verdal sommeren 1970. Fra «Slåttengene i Leksdal» med Musumsetra i bakgrunnen.

tjenestemenn deltatt som «aktører» ved en rekke andre møter og konferanser som vi skal nevne:

Direktør Ole Lie holdt 9. januar og 24. juli orienteringer på møter i Verdal for grunneiere, almenningsstyrer og andre interesserte, om utnyttelse av myr til fellesbeite o.l. og mulighetene for myr dyrking i Verdal. Før sistnevnte dato var det foretatt 5 dagers befaringer av en rekke aktuelle områder innen Verdal kommune. Den 16.—18. april deltok Lie i en konferanse om Kvartærgeologisk kartlegging og holdt orientering om Det norske myrselskaps myrinventeringer. Møtestedet var Norges geologiske undersøkelse i Trondheim. Et møte i Lierne ble holdt den 14. desember om distriktutbygning med representanter fra Landbruksselskapet, Utbygningsavdelingen for Nord-Trøndelag og lokale tjenestemenn. Direktør Lie orienterte her om utnyttelse av myrarealer til dyrking og torvforekomster ved produksjon av dyrkingstov.

Endelig må nevnes et nytt større møte vedrørende planer for myrinventeringer i Verdal kommune. Nemnda for utnyttning av jordreservene i Verdal hadde også sammenkalt til dette møtet, som ble ledet av Nemndas aktive formann konsulent Sverre Vestvik. Foruten en rekke grunneiere, var mange interesserte selskaper og institusjoner representert, bl.a. deltok fylkeslandbrukssjef M. Sjøgard, Trøndelag Myrselskap ved formannen, gårdbruker Nils Berg, Utbygningsavdelingen i Nord-Trøndelag, Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske og Norges Naturvernråd m. fl. Det ble gitt uttrykk for at Myr-

selskapet i samarbeid med Nemnda for utnytting av jordreservene og andre faginstanser skulle arbeide videre med planene for gjennomføring av nevnte myrinventering.

I henhold til forslag fra Nemnda skal inventeringen i Verdal ta sikte på en fullstendig registrering med hensyn til alle muligheter for utnytting av myrene. I første rekke kan nevnes: Jorddyrking, skogreising, torvdrift og verving av aktuelle områder som har biologisk, vitenskapelig eller miljømessig og rekreativ interesse.

Under møtet ble fremholdt at det i Verdal er 150—200 000 dekar myr, og at det derfor skulle være rikelig med arealer for å kunne tilgodese alle interesser. Som konklusjon ble understreket at samarbeid og planlegging måtte til, og at grundige registreringer av ressursene var et nødvendig grunnlag for planlegging og utnyttelse. På vegne av Myrselskapene ga Berg og Lie tilsagn om medvirkning ved løsning av denne oppgaven.

Konsulent *Einar Wold* holdt den 9. juli forelesning om myr og torv for elever og funksjonærer ved Statens gartnerskole Dømmesmoen.

Konsulent *Per Hornburg* hadde den 24. juni sin årvisse orientering på Fauskefeltet og i Junkerdalen for studentene med maskinlære som hovedfag ved N.L.H. Hornburg har ellers medvirket i TV-opptak om myrer m.v. på Fauskefeltet. Han har holdt foredrag på utmarkskurs i Bodø den 18. og 19. november og dessuten deltok han med orienteringer m.v. på naturvernkonferanser i sitt distrikt.

Foruten de møter og foredrag som allerede er nevnt har Selskapets tjenestemenn deltatt i faglige arrangementer og forskjellige komitéer eller utvalg som arbeider med spørsmål innen Myrselskapets interesseområder.

Det norske Torvutvalg har hatt en aktiv virksomhet også i 1970. Her har direktør Lie vært nestformann og konsulent Wold sekretær. Standardbestemmelser for varedeklarasjon m.v. for torvprodukter foreligger nå som et betydningsfullt resultat av Utvalgets arbeid og samarbeid med Norges Standardiseringsforbund.

Direktør Lie har i 1970 vært formann for Norges Landbruksvitenskapelige forskningsråd's prosjektkomité for nydyrking og grunnforbedring. Prosjektkomitéens oppgave er i første rekke å koordinere forskningen innen nevnte fagområde som finansieres direkte av Jorddirektoratet.

I forbindelse med Trondheim kommunes boligområder på Heimdalsmyrene må det fjernes 1—2 mill. m³ torv som man ikke har noen bestemt anvendelse for innen boligområdet. For å få belyst eventuelle muligheter for utnyttelse av torvmassene har Trondheim kommune anmodet et utvalg om å utrede aktuelle alternativer. Foruten direktør Lie (formann) har utvalget denne sammensetning: Veisjef Kristian Engan, byingeniør Gerh. Bjordal, byplansjef Oddmund Suul, parksjef Ottar Qvenild, fylkesagronom Harald Rian med rådmannssekretær John Svardal som sekretær.

Konsulent Einar Wold og førstesekretær Arne Nesfeldt deltok i N.J.F.'s plantekulturmøter i Hurdal den 3.—5. febr. 1970. Konsulent Oscar Hovde deltok den 24. november ved et kurs for landbruksfunksjonærer på Gjerdmundnes Landbruksskole.

Internasjonalt samarbeid.

Det norske myrselskap har også i 1970 hatt god kontakt med fagfolk i andre land.

Samarbeidet gjennom International Peat Society (I.P.S.) har fortsatt som tidligere med dr. Aasuly Løddesøl som representant og direktør Leif Fr. Koxvold som varamann. Direktørene Løddesøl og Koxvold deltok ved organisasjonens rådsmøte som ble holdt i Warszawa i juni 1970.

I tilslutning til Rådsmøtet deltok dessuten Løddesøl i et foredragsmøte i Nowy Sacz, med etterfølgende ekskursionser i Sør-Polen, arrangert av de polsk-tyske myrselskaper. Referat fra Rådsmøtet, og fra møtet i Nowy Sacz og ekskursionene, er gitt av Løddesøl i «Meddelelser» nr. 6/70.

Det foreligger — på engelsk — stensilert program for møtet i Nowy Sacz, og dessuten referat av flere av foredragene. I samme hefte (ca. 30 sider) er de fleste stedene som ble besøkt under ekskursionene omtalt. Dessuten foreligger flere av foredragene i tysk oversettelse. Disse er samlet i et særskilt hefte på ca. 50 sider. Begge heftene kan fås utlånt ved henvendelse til Det norske myrselskap.

Ellers kan nevnes at vi har hatt besøk av den finske myrforsker Kalevi Virri, som deltok i befaringer på Østlandet og Trøndelag. Direktør Lie deltok dessuten i befarings s.m. N.J.F.'s analysegruppe bl.a. på Glesmyra i Våler.

Eventuell sammenslutning av Det norske myrselskap og Selskapet Ny Jord.

I årsmeldingen for 1969 har vi gitt en orientering om et forslag fra Landbruksdepartementet når det gjelder drøftelse av samarbeid/sammenslutning av Myrselskapet og Ny Jord. Den oppnevnte komité har i 1970 hatt flere møter, men det foreligger enda ingen endelig innstilling. Avsluttende behandling av saken vil derfor ikke kunne tas opp på Selskapets ordinære årsmøte for 1971, som nå er fastlagt til 5. mars.

KONSULENTVIRKSOMHETEN

Konsulentvirksomhet av forskjellig karakter har også i 1970 lagt beslag på storparten av tiden for myrkonsulentene og tjenestemennene ved hovedkontoret. Det gjelder i første rekke undersøkelser av myrer og torvforekomster og forskjellige planleggingsoppdrag i denne forbindelse. Veiledningsvirksomheten når det gjelder dyrking av myr eller torvproduksjon m.v. har også lagt beslag på atskillig tid.

Myrene er nå meget aktuelle både som fredningsobjekter og når det gjelder miljøvern. Myrselskapet kommer også inn i bildet med undersøkelser og orienteringer for slike spørsmål.

Teknisk utnyttelse av torv.

Avhengig av torvtype, omdanningsgraden av torva m.v. finnes det en rekke forbruksområder for produkter av torv. De viktigste hos oss har vært til brensel og til strøtorv.

1. Brensel.

Forbruket av torv som brensel går stadig tilbake. Mens man i siste brenselkrise hadde en brenntorvproduksjon på opptil 2 mill. m³ i året, har siste års produksjon neppe overskredet 6—8 000 m³.

Før Myrselskapet betyr dette at det blir stadig mindre arbeid med brenntorvsaker både ved kontoret og konsulentenes utarbeid. Det kan i den forbindelse også bemerkes, nå i naturvernåret, at skadelig avtorving i strid med Jordvernlovens bestemmelser, ikke lenger er noe stort problem.

2. Torv som strø, jordforbedringsmiddel og voksemedium m.v.

Ifølge oppgaver fra fabrikkene var deres produksjon av lite eller middels omdannet mosetorv ca. 305 000 beregnede baller i 1970 eller ca. 15 000 baller mer enn året før.

Produksjonen ved mindre riveranlegg og bruk av rå torv direkte fra myra er anslått til ca. 80 000 beregnede baller, dvs. det samme som for 1969. Det har dessuten vært en import på ca. 4 300 tonn eller vel 124 000 baller à 35 kg. Dette tilsvarer en økning av importen i forhold til 1969 på ca. 29 000 baller. Det vesentligste av importen kommer fra Sverige.

Den samlede økning i forbruk av torv her i landet skulle følgelig dreie seg om 44 000 baller. Av denne forbruksøkning er ca. 1/3 dekket ved økningen i den norske produksjonen.

Det markedsføres stadig nye typer av torvprodukter beregnet på forskjellige forbruksområder. Mens bruken av tørr torv som strømiddel for husdyra og gjødseloppsamlingsmiddel tidligere var eneste bruksområde av noen betydning, utgjør dette i dag neppe mer enn 10 % av det samlede forbruk. De forholdsvis store pressede ballene med tregrinder og ståltråd er i sterk grad blitt avløst av noe mindre baller emballert med plastsekker. Det finnes pakninger helt ned til 2 l, såkalte husholdningsposer. Torv omsettes fullgjødslet for plantedyrking eller tilsatt visse stoffer av betydning for bruken. Plater med gjødslet torv, tilpasset målene for balkongkasser kan fås kjøpt i daglivarebutikkene.

Myrselskapets konsulenter har siste år hatt et betydelig arbeid med å gi norske torvprodusenter råd og veiledning om forskjellige spørsmål. Personer og bedrifter «utenfor næringen» fatter også ofte

interesse for dette markedet og søker opplysninger hos Myrselskapet.

Hovedtyngden av torvproduksjonen går i dag til gartnerier og veksthus. I den sterkt spesialiserte produksjonen stilles det store krav til voksemediet. Det har vist seg at kvitmosetorv kan tilfreds-
stille mange av kravene, det tillegges bl.a. stor betydning at torv kan leveres fri for ugras og sykdomssmitte. Det høye porevolumet og evnen til å holde på vann og avgi det til plantene er også gunstige egenskaper ved lite omdannet kvitmosetorv.

Kvalitetsegenskapene for torvpartiene som frembys til salg kan imidlertid variere betydelig, og det har vært ansett for ønskelig å komme frem til standardiseringsregler for torvprodukter. Det norske Torvutvalg har derfor som tidligere nevnt, i samarbeid med Norges Standardiseringsforbund fortsatt arbeidet med en norsk standard, og i desember 1970 forelå Midlertidig Norsk Standard, NS 2891:

«*Dyrkingstorv* Varedeklarasjon, pakking og merking» ferdig trykt.

Standarden angir hvilke egenskaper hos torva som skal oppgis og på hvilken måte det skal gjøres, med andre ord forbrukeren skal få opplysninger på en slik måte at han selv kan bedømme om produktet er egnet for hans formål. Det er altså ikke en bestemt type torv med bestemt innhold som er standardisert. Myrselskapet har utført en del utredningsarbeid i sakens anledning.

Tilpassing til standarden for deklarasjon av torvprodukter vil medføre spesielle vurderinger og analyser av torvressursene. Myrselskaps konsulenter har allerede utført oppdrag i den anledning og man venter en sterk pågang i dette arbeidet. Det er behov for forskning og prøvingsarbeid på området, for å komme frem til greie og praktiske rutiner såvel i feltarbeidet som i laboratoriet.

Den tekniske siden av torvproduksjonen er inne i en sterk mekaniserings- og rasjonaliseringsperiode. Manuelle arbeidsoperasjoner som tidligere var dominerende i torvproduksjonen, er det etter hvert blitt tvingende nødvendig å mekanisere. Stikkingen, som er det tyngste arbeidet og vanskelig å skaffe kvalifisert arbeidskraft til, byr mekaniseringen store problemer, særlig på små felter. Stikkemaskiner som i dag er i bruk, egner seg bare for store myrområder. Maskinene er store og meget kostbare i innkjøp. Det arbeides imidlertid fortsatt med stikkeaggregater som kan egne seg for mindre myrer, og Myrselskapet har også siste året vært kontaktet i dette spørsmålet.

Det er i løpet av året ført opp et anlegg for kunstig tørking av torv. Anlegget er basert på at torva skal være fortørket, eller på annen måte befridd for en del vann, før den tørkes ned til et vanninnhold på ca. 60 vektprosent.

To fabrikkbygninger brant ned til grunnen våren og forsommeren 1970. Ved den ene bedriften ble ny bygning reist så raskt at en del av årets avling kunne berges under tak. Ved den andre fabrikk er torvdriften opphørt.

For å skaffe bedre oversikt over behovet for torvprodukter i de

ulike deler av landet, vil de landsomfattende markedsanalyser som ble utført i 1969, bli fulgt opp med distriktsvise analyser. Det har således i 1970 vært arbeidet med en markedsundersøkelse for Trøndelagsfylkene. Det er Distriktenes Utbyggingsfond og fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Hedmark som velvilligst har stilt midler til disposisjon for disse undersøkelsene.

Det har i 1970 vært en betydelig konsulentvirksomhet vedrørende fremstilling og omsetning av torvprodukter. Vi ser det fortsatt som en meget viktig oppgave å fremme norsk produksjon av torv.

Dyrking og skogreising.

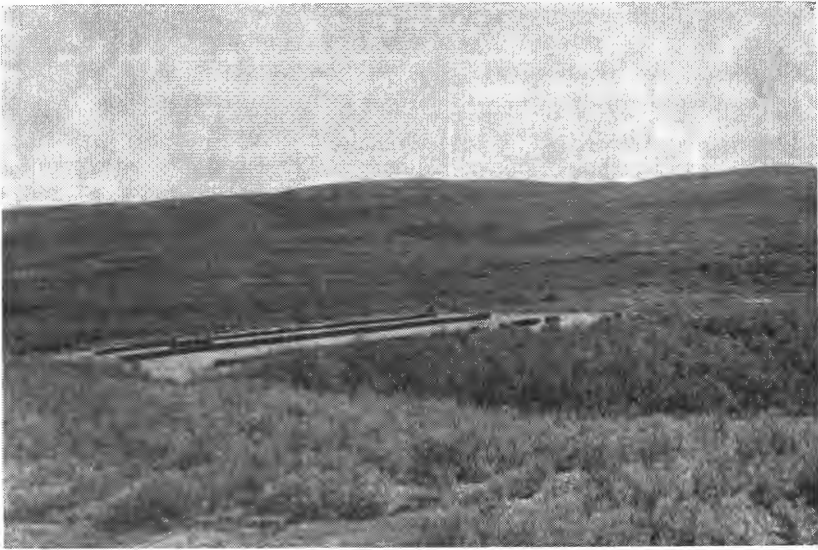
Interessen for nydyrking av myrer til tilleggsjord, ofte ved fellesanlegg (beiter), synes å være stadig stigende. Forståelsen av at myrenes dybdeforhold og struktur m.v. bør undersøkes før grøfting og dyrkingstiltak settes i gang er også økende. Rekvisisjonene om slike undersøkelser har som vanlig kommet fra grunneierne, jordstyrene og/eller landbruksseksjonene i vedkommende kommune og fylke. Disse myndigheter blir vanligvis også kontaktet før undersøkelsene settes i gang.

I forbindelse med senking av vassdrag har det i 1970 vært mange saker, hvor vurdering av synkingsforholdene og dyrkingsmulighetene for betydelige myrstrekninger, har vært nødvendig. Det er Landbruksdepartementet v/ Jorddirektoratet eller Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen som ofte tar opp slike saker. Ved noen av undersøkelsene har også naturverninteressene kommet inn i bildet, idet man ønsker en så rimelig grad av senking at deler av det interesserte området etterlates som naturlige tilholdssteder for fugler m.v. Lignende syn har kommet inn i bildet ved noen større dyrkingsprosjekter.

Undersøkelser for skogreising har det vært lite av i 1970, men i flere tilfeller har skogreising vært aktuelt for deler av de undersøkte områder. Når det gjelder veiledning om selve skogreisingsarbeidet, henviser vi til fagetaten på området.

Samlet har undersøkelser for dyrking m. v. lagt beslag på den største del av tjenestemennenes tid. Et overslag viser at det i 1970 er detaljundersøkt med systematiske dybdeboringer i rutenett f. eks. på 50 x 50 m eller 100 x 100 m, ialt 22 000 dekar myr og 4 000 dekar fastmark. Under markarbeidet blir alle forhold som antas å ha innvirkning på utnyttelsesmulighetene og de øvrige spørsmål som er reist, undersøkt og notert. I de fleste tilfeller har det vært nødvendig å foreta høydenivelleringer ved samtlige borepunkter og andre aktuelle terrengpunkter.

Vi skal kort nevne de største områder som er detaljundersøkt sommeren 1970:

Utsyn over en del av Leirpollen og 6 års timoteieng på grasmyr i Leirpollen, Porsanger. Det kan bli gode avlinger også langt nord i landet vårt.

Troms fylke.

Blautmyra, Langemyra og Ringmyra, Målselv.

Det dreier seg her om ca. 1500 dekar fordelt på tre så å si sammenhengende myrer, sentralt beliggende ved fylkesveien mellom Moen og Rundhaug. Det er interesse for beite og grasdyrking på stedet. Kanalisering av området vil i tilfelle få gunstig virkning for dyrket og udyrket fastmark på brukene og for noe skog.

Nord-Trøndelag fylke.

Brennmyra og Storgrossmyra, Snåsa.

I Snåsa er nevnte 2 områder, henholdsvis på 900 og 520 dekar undersøkt. Førstnevnte består av 30 dekar fastmark, mens resten er myr. Begge områder ligger sentralt ved riksveien sør-øst for Snåsavatnet. Det er her stor interesse for å utnytte områdene til fellesbeite og fôrproduksjon.

Hammermyra i Ogdal, Steinkjer.

Her er det undersøkt et område på 470 dekar myr og 30 dekar fastmark. Arealene tenkes dyrket og utnyttet til beite og annen fôrproduksjon i tilknytning til et bruk som eies av to gårdbrukere og en mindre del til et annet gårdsbruk. Området ligger ved bygdevei.

Skithullmyra og myr ved Haukå, Verdal.

Førstnevnte område utgjør ca. 1 000 dekar hvorav 650 dekar er myr og 350 dekar er fastmark, mens det undersøkte areal på Haukå er 170 dekar myr og 30 fastmark. Begge arealer tenkes utnyttet til fellesbeite og fôrproduksjon, og på Haukå er allerede dyrking av et fastmarksareal utenom det undersøkte område i gang. Det er noenlunde brukbare veiforbindelser til områdene.

Sør-Trøndelag fylke.

Myr ved Steinsetrene, Osen.

Her er undersøkt et område på 1 800 dekar, hvorav ca. 1 300 dekar er myr og resten fastmark. Det er planer om bygging av vei frem til setrene og senere oppdyrking til fellesbeite og fôrproduksjon. Områdets høyde over havet er 250—300 m. Det er vanskelige terrengforhold for vei frem til området.

Oppdalsmyrene, Oppdal.

På Oppdalsmyrene har Landbruksdepartementet i flere år hatt et større senkingsarbeid i gang. Dette arbeid berører minst 4000 dekar, (3 500 dekar myr og 500 dekar fastmark) som siste sommer ble detaljundersøkt m.v. Dette store areal er nå også under utskifting og

tenkes utnyttet vesentlig til strukturrasjonalisering av mindre bruk, eventuelt til fellesbeiter. Veiforbindelsene til feltet er noenlunde brukkbare.

Haukvik og Grønset, Hemne.

Undersøkelsen her omfatter et areal på ca. 1 200 dekar, halvparten myr og halvparten fastmark. Det var grunn myr med noe fjell og relativt mye stein i mineralgrunnen innen dette området. Det er interesse for anlegg av fellesbeite. Man har i Hemne gode erfaringer fra slike fellestiltak.

Møre og Romsdal fylke.

Myrområder ved Lomundsjøen, Rindal.

I forbindelse med interesser for senking av Lomundsjøen anmodet Jorddirektoratet om undersøkelse av interesserte myrarealer her. Det ble således undersøkt ialt 2 500 dekar, vesentlig myr. En liten del av arealet er dyrket. Noe av dette området ligger i Meldal og Orkdal kommuner i Sør-Trøndelag. Det er her meget store arealer som kan utnyttes i tilfelle senkingen blir gjennomført. Myrundersøkelsene vil, foruten den dyrkingsmessige vurderingen, klargjøre behovet for senking av sjøen når myrsynkingen tas i betraktning. Det går fylkesvei langs områdene.

Områdene langs Hustad elv, Rugga elv og Herskareelva, Fræna.

Det arbeides med planer for senking av nevnte tre elver. For å klargjøre mulighetene for dyrking og skaffe tilveie opplysninger om synkingsforholdene m.v. anmodet Jorddirektoratet og Møre og Romsdal Landbruksselskap, Myrselskapet om å foreta undersøkelser av områdene langs nevnte elver. Det er i denne forbindelse undersøkt følgende arealer: Ved Hustad elv 3 750 dekar (3 200 dekar myr og 550 dekar fastmark), ved Rugga elv 500 dekar (vesentlig myr) og ved Herskareelva 1 500 dekar (1 300 dekar myr og 200 dekar fastmark). En del av arealene på de to førstnevnte områdene er tidligere dyrket mark. Her er m.a.o. betydelige arealer som ved eventuell senking, blir frigjort for utnyttelse som tilskuddsarealer m.v. Samlet lengde av påtenkt regulering for de tre elver utgjør ca. 10 km.

Hopasingmyra og Stortjernmyra, Smøla.

For en del år tilbake ble det etter forslag fra fylkeslandbrukssjef Øksnes, Møre og Romsdal Landbruksselskap, utarbeidet en prioritetsplan for undersøkelser av myrrealene på Smøla. Som ledd i denne plan ble ovennevnte myrområder på henholdsvis 810 dekar (675 dekar myr og 135 dekar fastmark) og 2 000 dekar, vesentlig myr, undersøkt siste sommer. På sistnevnte område er 270 dekar tidligere dyrket. Ved de systematiske dybdeboringer viser det seg på Smøla,

at store deler av arealet har så grunt torvlag over fjellundergrunn at dyrking enten må frarådes eller begrenses til ensidig grasdyrking. Vi forutsetter nemlig at permanent gras vil bevirke moderat synking og jordsvinn på lang sikt.

Myr ved Grimstadvatnet, Hareid.

Etter anmodning fra Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen ble det her undersøkt et areal på 100 dekar. Formålet var først og fremst å vurdere synkingsforholdene ved planlagt senking av vannet. Fra naturvernhold er man her interessert i at en del av arealet ikke blir tørrlagt, men bevart som bløtt flytemyrområde som tilholdssted for forskjellige fuglearter.

Sogn og Fjordane fylke.

Myr ved Fuglevatn, Hyllestad.

Her er det planer om senking av vatnet og i den forbindelse spørsmål om vurdering av dyrkingsmuligheter på et område med 120 dekar myr og 120 dekar fastmark. Området ligger i dyrket mark, med gode veiforbindelser.

Aust-Agder fylke.

Syrtevit, Evje og Hornnes.

Området utgjør i alt 260 dekar, hvorav 120 dekar myr og 140 dekar fastmark som tenkes nyttet til fellesbeite. Feltet ligger gunstig til ved riksvei, men grunnforholdene er vanskelige.

Tveidemyra, Birkenes.

Her er planer om dyrking til fellesbeite på ca. 200 dekar myr som ligger noenlunde sentralt til i nærheten av Tveidegrenda.

Furholt i Vegusdal, Birkenes.

Dette er et område på 300 dekar hvorav 200 dekar myr. Her er det også planer om fellesbeite. Feltet ligger nær riksvei, men det er vanskelige grunnforhold.

Oppland fylke.

Gråbeinmyra, Østre Toten.

Her er 170 dekar myr som skal dyrkes til fellesbeite. Området ligger i 600 m høyde på Totenåsen, ved vei.

Hedmark fylke.

Godtlandsfloen og myr ved Belsvikvangen, Tynset.

De undersøkte områder utgjør her henholdsvis 950 dekar (900

dekar myr og 50 dekar fastmark) og 300 dekar (280 dekar myr og 20 dekar fastmark). Det er i begge tilfeller aktuelle planer om dyrking til beite og fôrproduksjon ved felles dyrking og drift. Spesielt Godtlandsfloen ligger sentralt til ved fylkesveien Tynset — Telneset med jordbruk inn til myrområdet. Her er grøftingen allerede i gang. Det andre feltet ligger i seterregionen, men det har også god veiforbindelse.

Østfold fylke.

Kollerødmyra, Aremark.

Ved nordre Kollerød er det undersøkt et areal på 180 dekar myr og 20 dekar fastmark, som tenkes utnyttet til fellesbeite og fôrproduksjon. Feltet ligger sentralt til ved vei.

*

I tillegg til arbeidet på nevnte større områder, er det foretatt en rekke orienterende befaringer, samt undersøkelser av mindre felter. Det blir gitt råd om utnyttelse av aktuelle myrområder. Befaringene fører ofte til at detaljundersøkelser blir rekvirert senere. Undersøkelser i forbindelse med forskjellige problemer ved dyrket myr hører også med i bildet.

Undersøkelser av dyrkingsfelter har som nevnt krevd relativt mye av tjenestemennenes tid i sommerhalvåret 1970. Kontorbehandlingen av disse sakene som blir utført i vinterhalvåret, vil også dominere i arbeidsmengde for denne årstid.

Myrinventering.

Selskapet har ikke hatt markarbeid vedrørende myrinventeringer i gang siste sommer. Derimot ble storparten av kontorarbeidet vedrørende meldingene om inventeringen i Rissa og Osen utført i meldingsåret. Meldingene er nå trykt eller under trykking i Meddelelser fra Det norske myrselskap, henholdsvis i hefte 6/70 og 1/71.

Det arbeides f.t. med planer om myrinventering i Verdal kommune og det er mulig at man vil komme i gang med markarbeidet der til sommeren 1971, jfr. avsnittet om opplysningsvirksomheten i denne meldingen.

Forskjellige oppgaver.

Under denne gruppe regner vi forskjellige oppgaver utenom torvdrift, myrdryrking, skogreising og myrinventering. Det har i 1970 vært foretatt atskillige undersøkelser av mer geoteknisk karakter i forbindelse med opparbeidelse av idretts- og sportsanlegg m.v. på myr, og dessuten undersøkelser av myrområder med henblikk på naturvern og miljøspørsmål.

Det ble sist sommer undersøkt i alt 16 myrfelter som tenkes utnyttet til idrettsanlegg og dessuten 4 mer parkmessige områder.

Rekvirentene er enten idrettslagene eller kommunale instanser. Hovedtyngden av slike saker har vært på Sørlandet og Vestlandet, og de fleste undersøkelser av denne art er utført av konsulent Wold.

I likhet med 1969 har konsulent Hornburg foretatt befaringer og undersøkelser for å registrere bevaringsverdige myr- og andre mark-områder. Det ble således foretatt registrering av i alt 12 nye felter i 1970, slik at samlet antall nå er kommet opp i 29 områder fordelt over hele Nord-Norge. Formålet med registreringene er å fremskaffe et bredest mulig grunnlag for vurdering av områder som bør fredes. Hensikten er å bevare et tilfredsstillende helhetsbilde av myrforekomster. Det er etter oppdrag av Administrasjonen for friluftsliv og naturvern, Kommunal og Arbeidsdepartementet at Myrselskapet har utført disse oppdrag. I denne forbindelse søker man å unngå at viktige dyrkingsmyrer blir foreslått fredet.

Vi kan også i år understreke at det synes å bli et stadig økende behov for de spesialkunnskaper som Myrselskapets tjenestemenn representerer når det gjelder de forskjellige former for utnyttelse eller tilgodegjørelse av landets myrer.

SLUTTBEMERKNINGER

Myrselskapets styre vil gjerne nevne at også 1970 har vært et aktivt arbeidsår. Arbeidsoppgavene omfatter så og si alle former for utnyttelse av myr og torv. Selskapet har kunnet ta seg av de aller fleste oppdrag som har vært forelagt. Det er imidlertid ønskelig å kunne avse noe mer tid og midler til forskningsmessige undersøkelser på enkelte felter som ikke direkte hører inn under spesielle forskningsinstitusjoner i vårt land. Vi tenker her i første rekke på visse forhold vedrørende torvdriften og spesialproblemer ved utnyttelse av myr som dyrkingsjord. Selskapets økonomi tillater imidlertid ikke sterkere innsats når det gjelder forsøksvirksomheten og forskningen for øvrig.

Øket forsøksvirksomhet når det gjelder dyrking og bruk av myrjord i sin alminnelighet er også sterkt ønskelig. Styret vil således understreke det behov som forsøksleder Nils Vikeland har påpekt i sin melding om forsøksvirksomheten når det gjelder bl.a. forsøk i forbindelse med de større dyrkingsfelter på myr. Det er nå et relativt stort antall dyrkingsfelter både under arbeid og under planlegging. Vi regner med at ca. 60 % av all nydyrking foregår på myrjord.

Som det vil fremgå av regnskapene vil det ordinære statstilskott til Myrselskapet medgå til lønninger og sosiale utgifter for det fast ansatte personale. Til dekning av utgiftene med den øvrige arbeids-hjelp ved forsøksvirksomheten og selskapets utgifter vedrørende driftsmidler, forskjellig materiell og reiseutgifter m.v. må det skaffes andre midler. De viktigste inntekter er salg av produkter fra forsøks-gården og refunderte eller betalte konsulentoppdrag. I 1970 har pro-

duktsalget m.v. ved forsøksgården innbrakt kr. 61 702,—, mens inntektene ved konsulentvirksomheten har beløpt seg til kr. 151 679,— etter at merverdiavgiften er fratrukket.

Den situasjon som Selskapet arbeider under når det gjelder økonomien og behovet for selvfinansierende oppdrag, er på en måte stimulerende for virksomheten. Forholdene gjør at Selskapet må skaffe seg betalte oppdrag og presse igjennom et arbeidsprogram vedr. undersøkelser m.v. som fullt ut belegger tjenestemennenes arbeidstid. Det blir derfor knapt med tid til andre oppgaver og litteraturstudier m.v. For kontorpersonalet har denne situasjonen også medført øket arbeidspress og omtanke.

Arbeidsprogrammet for kommende år er stort sett belagt med oppdrag av forskjellig karakter. Undersøkelser av dyrkingsfelter på myr vil som nevnt, også i 1971 bli dominerende. Vi håper således på fortsatt godt samarbeid bl.a. med Landbruksdepartementet v/ Jorddirektoratet og bevilgninger til finansiering av de større undersøkelser på aktuelle dyrkingsfelter m.v.

Til slutt takker Myrselskapet for samarbeidet i 1970. Det har vært et godt år for Selskapets interesser.

Vedtatt på styremøte 5. mars 1971.

DET NORSKE MYRSELSKAP

Thorstein Treholt/s

Carsten Bruun/s

Aslak Lidtveit/s

Alf Ording/s

Ove Munthe-Kaas/s

Ole Lie/s